

*Раскалей М. О.,
науковий співробітник
Науково-дослідного інституту
фінансового права,
Національний університет ДПС України*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ГАЛУЗІ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Імплементация норм міжнародного права являє собою ціле-спрямовану організаційно-правову діяльність держав, яка здійснюється індивідуально, колективно або в межах міжнародних організацій з метою своєчасної, всебічної і повної реалізації ухвалених ними відповідно до міжнародного права зобов'язань. У разі реалізації міжнародно-правових норм на національному рівні необхідні додаткові внутрішньодержавні заходи для забезпечення виконання цілей, закладених у нормах міжнародного права. Як основний інструмент імплементації приписів норм міжнародного права держава використовує своє національне право. Сукупність правових заходів, які здійснюються з метою імплементації міжнародно-правових норм, потрібно розглядати як невід'ємну частину, первинну стадію загального процесу імплементації норм міжнародного права, сутність якої полягає у процесі сприйняття національним правом правил міжнародних договорів.

Концепція імплементації норм міжнародного права найповніше відбита у праці вітчизняного вченого А. С. Гавердовського «Імплементация норм міжнародного права» і заслуговує на особливу увагу [1].

Головна відповідальність із забезпечення ефективної реалізації норм міжнародного права покладається на держави. Але сам факт участі тієї чи іншої держави у міжнародних угодах зовсім не означає,

що всі їх положення будуть автоматично застосовуватися. Необхідна наявність заходів з імплементації норм міжнародного права на національному рівні.

Отже, імплементація є підготовчою і необхідною стадією для забезпечення своєчасної та всебічної реалізації правових норм. В. Суворова стверджує, що термін «імплементація» має право на існування як синонім поняття «реалізація» – втілення норм міжнародного права у практичну діяльність держав та інших суб'єктів [4]. Цей термін може бути використаний для позначення впливу норм міжнародного права на внутрішньодержавні відносини через внутрішньодержавне право без його розширеного тлумачення. У західній правовій доктрині зустрічається також термін «національно-правова імплементація норм міжнародного права», що не синонімічний ширшому поняттю «імплементація». Крім того, юридичне прийняття норм національного права, необхідних для виконання норм міжнародного права, ще не означає фактичного виконання міжнародно-правових зобов'язань.

Для забезпечення своїх як національних, так і міжнародних інтересів у фінансовій галузі належними правовими засобами державі потрібне повноцінне національне законодавство.

В Україні процес імплементації норм міжнародного права на національному рівні має багато недоліків, зумовлених здебільшого недосконалістю нормативно визначеної основи імплементації норм міжнародного права і політики держави в галузі фінансового права. Немає сумнівів, що вузьковідомчий підхід до правового регулювання міжнародних відносин у фінансовій галузі негативно впливає на розвиток України в цілому. Отже, імплементація норм міжнародного права в національне законодавство України – широке поняття, що не обмежується питаннями, які безпосередньо стосуються діяльності щодо стягнення податків, а й охоплює всі державні структури, що так чи інакше впливають на розвиток фінансового права України.

Забезпеченню виконання міжнародних договорів України присвячено розділ 3 Закону України «Про міжнародні договори України» [3]. Відповідно до цього розділу загальний нагляд за виконанням міжнародних договорів України, у тому числі й іншими їх сторонами, здійснює Міністерство закордонних справ України. Таким чином, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, інші органи державної влади, до відання яких віднесені питання, що регулюються міжнародними

договорами України, забезпечують імплементацію в Україні взятих за міжнародними договорами зобов'язань, а також стежать за здійсненням прав, які випливають з таких договорів для України, і за виконанням іншими сторонами міжнародних договорів України їхніх зобов'язань. Ці органи державної влади, а також відповідні підприємства, установи та організації надають Міністерству закордонних справ України інформацію, що стосується виконання міжнародних договорів України, яке, у свою чергу, при невиконанні або неналежному виконанні зобов'язань України за міжнародними договорами, інформує про це відповідно Президента України або Кабінет Міністрів України і вносить пропозиції щодо вжиття необхідних заходів.

Вирішення міжнародних проблем оподаткування можливе за допомогою декількох методів. Держави можуть спробувати врегулювати деякі спірні питання, застосовуючи своє внутрішнє законодавство в межах національної території. Якщо цього недостатньо, вони мають право досягти взаємоприйнятних рішень шляхом укладення відповідних міжнародних конвенцій. Розвиток міжнародного економічного співробітництва привів до появи нового способу врегулювання: через гармонізацію, а іноді і уніфікацію національних законодавчих режимів оподаткування. Використання різних методів вирішення фінансових проблем передбачає одночасно і різноманітність джерел права, на яких ці методи базуються. Такими є «внутрішній закон», міжнародні договори і угоди, вирішення міжнародних організацій, звичай, судова практика, юридична доктрина.

Отже, процес імплементації норм міжнародного права на внутрішньому рівні за його внутрішнім змістом умовно поділяють на дві складові: нормативний механізм (сукупність нормативних засобів) та організаційно-правовий механізм (сукупність державно-владних інститутів). Аналогічно й міжнародно-правовий механізм імплементації норм міжнародного права можна розглядати як сукупність двох складових: конвенційного механізму (який, у свою чергу, охоплює правозабезпечувальне нормотворення, тлумачення, міжнародний контроль і правозастосування) та організаційно-правового (або інституційного) механізму [2].

Оскільки будь-яка держава є незалежним і суверенним суб'єктом міжнародного права, вона сама повинна вирішувати всі свої внутрішні справи, встановлювати систему національного права та визначати доцільність і ступінь правового регулювання тих чи інших

суспільних відносин. Для національного та міжнародного правопорядку механізм імплементації норм міжнародного права має велике значення. З метою виконання державою своїх міжнародно-правових зобов'язань у національній правовій системі встановлюється національний механізм імплементації норм міжнародного права взагалі та фінансового зокрема.

Для того щоб норма міжнародного права, крім фактичного визнання, реально застосовувалася у фінансових відносинах, вона повинна стати частиною фінансового права України. А для цього її необхідно сформулювати так, щоб зробити придатною до застосування без будь-яких допоміжних заходів. Отже, у правовій системі треба створити дієвий механізм імплементації й умови для забезпечення реалізації та фактичного використання норм міжнародного права не тільки в галузі фінансового права, а й в інших галузях права України.

Список використаної літератури

1. Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права / Гавердовский А. С. – К.: Выща школа, 1980. – 318 с.
2. Игнатенко Г. В. Международное право / Игнатенко Г. В. – М., 1995. – С. 115.
3. Про міжнародні договори України: закон України: від 29.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
4. Суворова В. Я. Обеспечение реализации договорных норм международного права (юридическая природа) / В. Я. Суворова // Сов. гос. и право. – 1991. – № 9. – С. 115–119.